

Přednavigamovská sága – Hrdina Nelson a ti, kdož se mu postavili (5. díl)

V minulém díle Přednavigamovské ságy jsme byli svědky Nelsonova blafu, kterým si připsal na svůj účet další vítězství, a vzplanutí vášnivé lásky mezi ním a lady Emmou Hamiltonovou. Dozvěděli jsme se, že po vyhrané bitvě u Kodaně opět zůstal na nějakou dobu na pevnině, načež byl jmenován velitelem středomořské eskadry a započala opět válka s Francií.

Představil se nám Olfert Fischer, který byl Nelsonovým protivníkem v bitvě o Kodaň, a nyní se blíže seznámíme s posledním Nelsonovým sokem, kterým byl Pierre-Charles-Jean-Baptiste-Silvestre de Villeneuve.

Přednavigamovskou ságu doplněnou o další obrázky, schémata apod. a Královské a Císařské nowiny naleznete také na webových stránkách Navigamu v záložce Dobové dokumenty.

HORATIO: VICEADMIRÁL V BITVĚ! NAPOSLEDY...

Velitel středomořské eskadry admirál Nelson byl zároveň povýšen na viceadmirála. Práce měl nad hlavu, ale byl ve svém živlu a šťasten, že se mu splnil jeho velký sen – velel velké flotile lodí a nad hlavou mu vlála bílá admirálská vlajka.

Situaci později zkomplikovalo Španělsko, když se po boku Francie postavilo proti Anglii. Hlavní prioritou se pro Nelsona stalo udržení nadvlády nad La Manche – průlivem, který odděluje britské ostrovy od evropské pevniny. Panoval totiž veliký strach, že pokud by se průlivu zmocnilo francouzské loďstvo, mohl by tak francouzský císař Napoleon vpadnout do Británie. Nelson vymýšlel nejrůznější taktiky, které značně porušovaly způsob, jakým se až doteď vedly námořní bitvy. Jeho názory a strategie však byly Admirálitou vřele přijímány a respektovány – každě

HORATIO NELSON

dý měl na paměti Nelsonova vítězství u mysu sv. Vincenta, na Nilu a u Kodaně.

Na jaře roku 1805 se Nelsonovi podařil další triumf. Narychlo odcestoval do Indie a okamžitým jednáním, které (samozřejmě) nekonzultoval s Admirálitou, se mu povedlo zmařit plány Francie, která zde vyslala své vojsko, aby se zmocnilo britských kolonií a zajalo britské obchodní lodě. Francouzská flotila se zalekla svých pronásledovatelů a raději se rychle obrátila zpět na cestu domů. Ztráty, které by ale způsobila, pokud by její mise byla úspěšná, by měly pro anglický trh a bankéře nedezírné následky. Admirálitu sice nebyla Nelsonovým jednáním na vlastní pěst příliš nadšena, ale britský lid si svého admirála natolik oblíbil a podporoval jej, že potrestání Nelsona nepřipadalo v úvahu. Všem bylo jasné, že Nelson je jediná naděje Anglie, pokud by došlo ke střetu s francouzsko-španělským loďstvem.

Dne 13. září se nalodil v Portsmouthu na palubu lodě *HMS Victory*. Doprovodit jej při-

šel obrovský dav. Nelson vstupoval na palubu s vymyšlenou dokonalou strategií, která byla připravována již dlouhou dobu a jejíž první zárodky vznikly Nelsonovi v hlavě již po bitvě u sv. Vincenta. Nelson byl skvělý taktik – snažil se ve svém plánu zohlednit každý detail, s plánem seznámil všechny své kapitány, a co do rozhodování jim nechal až neobvykle velkou volnost.

Nelson dobře věděl, že protivníkovy lodě, které už nějakou dobu kotvily ve španělském Cádiz, jsou větší a konstrukčně dokonalejší než anglické. Zároveň ale měl jistotu v anglických námořnících – výcvik jeho mužstva byl daleko kva-

HMS VICTORY

litnější než u Francouzů a Španělů. Horatio věděl, že střetnutí už na sebe nenechá dlouho čekat, a nemýlil se – loďstva vyplula a dne 21. října 1805 se střetla u mysu Trafalgar.

Před střetem samotným se Horatio ještě několikrát radil se svými kapitány a upravoval plán střetnutí podle aktuálních podmínek. Anglické loďstvo takto představovalo sice menší, ale zato plně připravenou a dobře organizovanou sílu schopnou drtivého zásahu, oproti tomu francouzsko-španělskou flotilu tvořil velký chumel lodí a vedoucí admirál Villeneuve předpokládal, že jen početní převaha by mohla k vítězství stačit.

Půl hodiny před bitvou samotnou nechal Nelson vydat signál, který se nesmazatelně zapsal

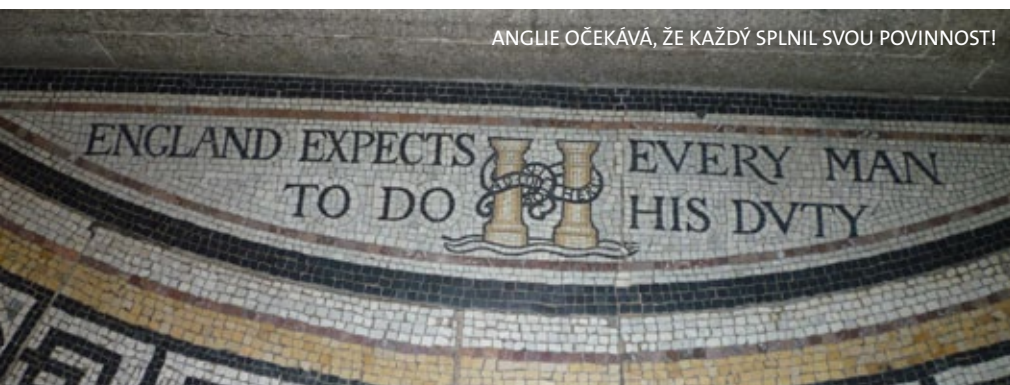
do historie a zněl: „Anglie očekává, že každý splnil svou povinnost!“ Angličtí námořníci toužící po střetnutí s protivníkem na děla naškrábali nápis Vítězství nebo smrt a loďní kapela je povzbuzovala tím, že již od rána hrála vlastenecké písně. Bitva začala.

Nelson plánoval vyhrát bitvu použitím strategie, která doposud v námořních bitvách neměla obdoby – chtěl využít dvou kolon pohybujících se kolmo k nepřátelské řadě. Bylo silné vlnobití, které komplikovalo boj a hlavně přesnou palbu. Nelson stojící na palubě Victory v admirálské uniformě a povzbuzující tak své námořníky se jal ihned pronásledovat francouzskou vlajkovou loď Bucen-taure – s jejím velitelem Villenuevem se již střetl v bitvě na Nilu, ale

francouzskému admirálovi se podařilo uniknout. Kapitán Thomas Hardy radil Nelsonovi, aby se převlékl z uniformy do něčeho méně nápadného, Nelson jej však odmítl. Hardyho obavy, že by uniforma mohla přilákat pozornost odstřelovačů, se však potvrdily – v zápalu boje Nelsona ve čtvrt na dvě odpoledne zasáhla do levého ramene kulka jednoho ze střelců na francouzské lodi Redoutable a pronikla až do páteře. Nelson padl na krví potřísněnou palubu. Raněného admirála odnesli do podpalubí, Horatio si kapesníkem přikrýval tvář a své hodnostní značení, aby jej ostatní námořníci nepoznali. O tři hodiny později viceadmirál skonal se svým mottem na rtech: „Děkuji bože, splnil jsem svou povinnost...“

Ve stejné chvíli zaznívaly poslední výstřely vítězné bitvy. Britská flotila zničila jedno z největších loďstev, které kdy vyplulo na moře. Vítězství zmařilo Napoleonovy plány na ovládnutí Evropy a zajistilo Británii převahu na moři na dalších sto let. Bitva u Trafalgaru byla jednou z posledních námořních bitev svého věku.

Celá flotila ale truchlila nad ztrátou milovaného velitele. Kapitán Collingwood chtěl, aby bylo admirálovo tělo ihned přeneseno na fregatu, která by jej rychle dopravila do Anglie, ale posádka Victory nesohlasila – bála se, aby se Nelsonových ostatků nezmocnil nepřítel. Byli pevně rozhodnutí, že Horatia převezou sami v bezpečí do Anglie, nebo s ním klesnou ke dnu při jeho obraně. To kapitána Col-

ANGLIE OČEKÁVÁ, ŽE KAŽDÝ SPLNIL SVOU POVINNOST!

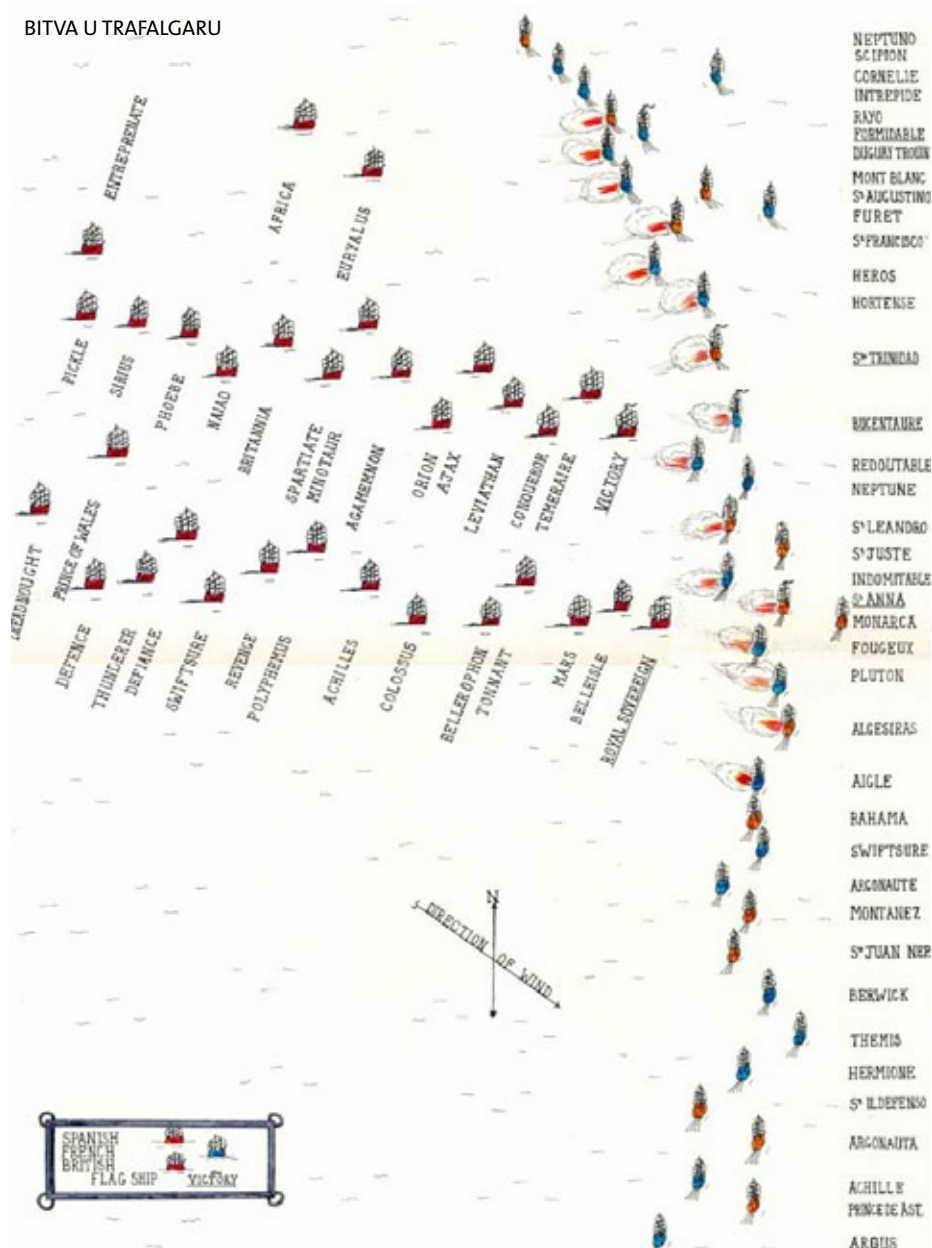

lingwooda natolik dojalo, že svolil. Nelsonovy ostatky byly uloženy do největšího sudu, který na palubě našli (měl objem 184 galeonů). Sud naplnili brandy a postavili jej na střední palubě, kde jej neustále hlídala stráž. Značně poničená Victory se vracela do Anglie dva měsíce, Nelsonova vlajka vlála během svěšená celé cesty napůl žerdi. Alkohol během cesty vyměnili dvakrát, na Gibraltaru brandy nahradili vínem.

Radost z vítězství nad Francouzi celé zemi kazila vysoká cena, která za něj byla zaplacená. Všechny noviny tiskly na předních stránkách jediné oznámení: „Bitva u mysu Trafalgar, francouzské a španělské loďstvo zajato. Nelson mrtev.“ Otiskly mnoho zpráv a informací o průběhu bitvy a Nelsonově životě, vydaly nespočetné množství Horatioových nekrologů, oslavných písní a básní opěvujících admirála a jeho slavné vítězství, za které zaplatil životem.

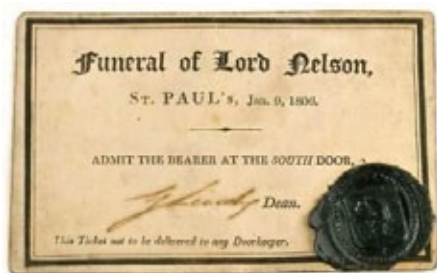
Celý národ zachvátil hluboký smutek a pro Nelsona byl vystrojen velkolepý státní pohřeb, který se nakonec konal až 9. ledna 1806, tedy tři měsíce po jeho smrti – další měsíc si vyžádaly jeho přípravy. Ceremonie celkově trvala pět dní. První tři dny bylo Nelsonovo tělo vystaveno v Painted Hall v Greenwich Hospital, kam se viceadmirálem přišly rozloučit tisíce lidí. Čtvrtý den vyplul z Greenwiche po Temži smuteční konvoj stovek lodí provázený salvami z děl. Pátý den byl pak katafalk s Nelsonovou rakví převezen ke katedrále svatého Pavla, kde proběhla zádušní mše a zpívaly se písně na viceadmirálovu počest. Rakev s Nelsonovým tělem byla uložena v kryptě v drahocenném sarkofágu z černého mramoru z 16. století. Není nezajímavé, že dřevěnou rakev, v níž byl Nelson pohřben, daroval admirálovi již roku 1789 kapitán Benjamin Hallowell a nechal ji vyrobit ze stěžně francouzské vlajkové lodi L’Orient, kterou Horatiovo loďstvo zničilo v bitvě u Abukíru.

BITVA U TRAFALGARU

STÁTNÍ POHŘEB

VSTUPENKA NA NELSONŮV POHŘEB

Po celé zemi se začaly stavět památníky upomínající národního hrdinu. Nejznámější je však v samotném srdci Londýna – Náměstí krále Viléma IV. bylo po Nelsonově smrti přejmenováno na Trafalgarské a v jeho středu byl vztyčen vysoký mramorový sloup se sochou admirála Nelsona. Na podstavci sloupu jsou z každé strany jedna ze čtyř velikých bronzových plastik, které byly ulity z ukořistěných francouzských děl a představují čtyři slavná Nelsonova vítězství. Později byly k podstavci připojeny i čtyři sochy majestátních lvů.

Toto tedy byl příběh národního hrdiny, viceadmirála Horatia Nelsona!

KDOŽ SE MU POSTAVIL: PIERRE-CHARLES-JEAN-BAPTISTE-SILVESTRE DE VILLENEUVE

Admirál Pierre-Charles-Jean-Baptiste-Silvestre de Villeneuve byl francouzský důstojník, který se narodil v roce 31. prosince 1763 ve Valensole na jihu Francie. K námořnictvu se dal již jako patnáctiletý a jako sympatizant s myšlenkami revoluce se zde udržel i po jejím ukončení. Již v roce 1796 byl povýšen na admirála.

S Nelsonem se poprvé střetnul v bitvě u Abukíru, kde velel lodi Guillaume Tell, které se ještě s jednou fregatou podařilo prchnout z boje. O pár let později se vydal do Západní Indie (tehdy souhrnné označení pro americký kontinent), usadil se na Martiniku a ovládl pevnost Diamond Rock. Později se mu také podařilo zajmout patnáct britských obchodních lodí, jejichž náklad měl hodnotu přes pět milionů liber šterlinků. Následně

se opět vrátil do Evropy a zakotvil v Cádizu, kde spojil svou flotilu se španělským loďstvem.

Napoleon přikazoval Villeneuveovi, aby opustil Cádiz a zaútočil na britské loďstvo, ale Pierre stále váhal. Napoleon už tedy měl admirála, o kterém si myslel, že je neschopný a mohl by mu prohrát bitvu, plné zuby a rozhodl se jej nahradit – do Cádizu vyslal admirála Françoise Étienne de Rosily, který měl stanout v čele francouzsko-španělského loďstva. Tato zpráva se však dostala i k Villeneuveovi a ten se rozhodl jednat. Než de Rosily dorazil, vydal pokyn a celá jeho flotila čítající 33 lodí opustila 18. října Cádiz. S britskou flotilou se setkal o tři dny později u mysu Trafalgar.

Až do té doby tradiční vedení bitvy spočívalo v sestavení lodí do dlouhých řad (proto se jim říkalo řadové lodě), které proti sobě při útoku stály jedna proti jedné a navzájem na sebe pájily salvy z děl, dokud jedna nebyla potopena. Nelson ale sestavil docela jiný plán, a to Nelsonův chvat, který spočíval v tom, že se flotila zaměří na jediné místo nepřátelské bojové linie a rychle jej prorazí. Nelson sestavil dva tyto klíny, a to Nelsonovu a Collingwoodovu kolonu, které měly rychle rozdělit lodě nepřítelů na malé skupiny a ty pak jednotlivě zničit.

Collingwoodova kolona obklíčila zadní část francouzsko-španěl-

ského loďstva a začala ji plnit palbou z děl. Nelsonova kolona rychle prorazila střed formace a rozdělila ji na dvě menší části, které nebyly schopné si tak navzájem pomoci. Victory v čele Nelsonova kolony se postupně dostávala do palebného pole křížujících lodí a snášela se na ni jedna salva za druhou. Pak se ale situace obrátila, když se britské lodě přibližovaly s větrem v zádech k nepřátelské flotile a zasypaly ji vlastními salvami.

Ačkoliv byly ztráty na životech na britské straně velké, neztratila ani jedinou loď. Oproti tomu na francouzsko-španělské straně byla jedna loď úplně zničena a 21 jich bylo zajato, včetně vlajkové lodi Bucentaure s Villeneuveem na palubě. Zajatý admirál byl dopraven do Británie, kde žil nějakou dobu v Hampshire. Dovolili mu zúčastnit se Nelsonova pohřbu a později v roce 1805 také vrátit se do Francie. Villeneuve žádal o navrácení se zpět do služeb námořnictva, ale na jeho žádost nikdy nebylo odpovězeno. O rok později byl nalezen mrtev v hotelu v Rennes se šesti bodnými ranami v hrudníku. Případ byl uzavřen jako sebevražda, málokdo ale pochyboval o tom, že v tragickém skonu bývalého admirála měl prsty sám Napoleon Bonaparte.

KONEC!

Koblížek

